

Sandurinn og áirnar hvurvu

Oll henda broyting í bygðini kom, tá el-verkið skuldi gerast. Tað var ikki bara sandurinn, sum fór, men eisini áirnar, sum vit eisini høvdu so stóran stuttleika av at spæla og svimja í.

Soleiðis skrivur ein lesari, ið fegin vil hava Barnastíðuna í Sosialinum at taka upp eina samroðu millum mammuna og son hennara. Hetta er ikki so lítið akutelt í hesum tíðum, nú so nógv verður tosað og skrivað um SEV-útbyggingar, brenni-stoðir, dálking av náttúruni o.s.fr.

Mamma, kanst tú ikki eina ferð afturat fortelja mær, hvar tað var tit spældu, tá tit vóru børn, og hvat tit spældu?

Jamen Jógvan, eg havi sagt tær so ofta frá tí, at nú haldi eg, tú mátti duga alt tað uttanat.

Tað veit eg, men eg haldi, tað er so stuttligt at hoyra tey siga frá, eisini tí at eg havi ongantið sæð tey stóðini, tú tosar um, tí nú er alt tað burtur. Kanska kanst tú eisini fortelja mær, hví alt er burtur, tá tað var so deiligt hjá børnum at spæla har.

Ja, tað kann gott vera, at tað var eitt hugskot at sagt tær frá tí, so titt ættarliðið ikki ger sama feil, sum ættarliðið undan mær.

Mamma, ættarliðið, hvat er tað fyrri nakað?

— Ættarliðið? Jú sært tú, tú og beiggi tín eru eitt ættarliðið, mamma og pápi eitt og omma og abbi eitt o.s.v. Skilur tú?

Nei, ikki heilt. So eru tað ógliga nógv ættarliði til í dag, um nú systkinabørnini hjá mær og øll tey, sum eg gangi í skúla saman við, øll eru hvor sitt ættarliði.

Nei góði, nú havi eg sikkurt sagt tær hetta ov ógreitt, øll tit, sum eru børn í dag, eru eitt ættarliðið, og mammurnar og páparnir eru eitt, og ommurnar og abbarnir eitt, skilur tú nú?

Ja, kanska, men gott er. Góða fortel nú.

Ja, eg veit næstan ikki, hvar eg skal byrja, og hvar eg skal enda.

Jú, lat meg byrja við at fortelja tær um sandin. Tað er har, ruskplássnið er í dag. Har var stórur, hvitur sandur, nakað sum í Leynum, har vassaðu og svumu vit, sjógvurin var reinur og nógvir murtar og skrubbuungar vóru har. Serliga minnst eg, tá vit á flóðini royndu at fanga hesar fittu og smáu skrubbuungar, teir sótu á steinum framvið vegnum, vit fangaðu teir við hondunum og sleptu teimum síðan úti aftur.

Men tað vóru ikki bert børn, ið har vóru, nei, har fóru foreldur við børnum, serliga sunnudagar um summarið. So høvdu øll mat og drekka við, so har hugnaðu øll sær væl — svumu og vassaðu.

Jamen mamma, hví er so alt tað burtur nú?

Ja, hví? Eg var barn tá, men eitt skal eg siga tær, at um børnini tá sluppu at ráða, so var sandurinn líka góður at spæla á enn tann dag í dag. Men tú veist, at tað er ikki í nekrum bygdum her um okkara leiðir, at børn sleppa at ráða, og tí er skilið sum tað er ofta. Soleiðis, sum tað er nú, eru tað nakrir menn, sum ráða, og nú á døgum sleppur onkur kona uppi part, men tær eru fáar.

Ein onnur orsek er eisini til, at sandurinn ikki er har longur. Her plaga vit at brúka eitt orðatakt, sum ljóðar soleiðis: »Bert lúsin útlendsk er«.

Oll henda broyting í bygðini kom, tá el-verkið skuldi gerast. Tað var ikki bara sandurinn, sum fór, men eisini áirnar, sum vit eisini høvdu so stóran stuttleika av at spæla og svimja í. Fyri ikki at tala um øll skipini. Tá áttu menn í bygðini bæði trolarar og sluppir, men mennin fekt ikki, tí nú vildu allir menninir heldur arbeiða uppi á landi, og so máttu skipini seljast. Hetta hevur merkt bygðina líka til dagin í dag.

Tá komu nógvir danskarar til bygðina at standa fyri arbeiðnum til el-verkið, vællaerdir menn, sum sluppu at gera sum teimum lysti. Teir gjørdu vegir og berghol, og ein dag so funnu teir útav, at teir ikki høvdu trúk fyri meira gróti sjálvir og spurdu teir til bygðaráðið, um ikki tað hevði verið eitt gott hugskot at koyrt alt oman á sandin, so kundi víkin fyllast út við tí og øðrum ruski, og síðan kundi hetta seinna verða til ein fótóltsvøll.

Ja, soleiðis gekk tað til, havi eg fingið fortalt.

Og okkara bygðaráð, teir lupu á leistum, hóast fólk, ið búðu har í nánd, royndu at gera vart við seg.

So varð hesin peni sandur brúktur til ruskdunga, og skjótt komu allar rotturnar, so í staðin fyri at svimja og spæla har, var hetta nú vorðið til eitt stað, har dreingir aftaná skúlatíð fóru at steina og skjóta við luftbyrsum eftir rottum. Tær vóru bæði stórar og næskar, tær fóru eisini inn í húsini, sum vóru har í nánd, so har var ikki tespiligt. Nú havi eg einki

fortalt tær um luktn, men tað kann eg siga tær, at har luktaði ikki væl, tí har varð alt rusk í bygðini koyrt og lá har og rotnaði. Góðar summardagar kundi fólk, sum búðu har, ikki gloppa einum vind-eyga, og hóast tey ikki gjørdu tað, so vóru tey um at forganga í lukti allikavæl.

Men mamma, tú segði okkurt um áirnar, sum tit svumu og spældu í. Er tað har, sum byrgingarnar eru nú, har sum vit onkuntíð hava verið og fiskað sil?

Ja góði.

Men mamma, har er forbanka langt at ganga.

Heldur tú tað? Tað hugsaðu vit ikki so nógv um, tí tá vóru vit ikki von at koyra í bili, sum tit eru idag. Tað vóru næstan bara tey, sum høvdu tað til arbeiði at koyra bil, sum áttu bilin tá, so tá var eisini gott at spæla alla staðni, uttan alla tíðina at skula ansa eftir bilum.

Men aftur til áirnar. Innast í fjørðinum er ein á og eitt sindur longur úti er ein onnur, henda úttara hevði ein ógliga stóran og flottan foss, men nú eru hylarnir ikki so stórir, og tann úttara áin fossar ikki longur, tí vatnið verður brúkt til ravmagn, og tað vatnið, sum er í teimum, hevur ofta staðið stilt leingi, so tað er ikki so reint, sum tað var fyrr, tá áirnar runnu friar. Hesar áirnar gingu heilt niðan í hagan, har var allan vegin niðan finir hylar at svimja í, summir passaligir at vassa í og aðrir djúpir, har tey stóru børnini bæði kundu svimja og kava. Ja, tað kann eg siga tær, tað plagdi at vera stuttligt at fara inn í dalin at svimja. Har vóru næstan øll børnini í bygðini, og so høvdu vit breyð ella skipskeks við, og viðhvørt gjørdu vit okkum saft at hava við eisini.

Hvussu gjørdu tit saft, mamma?

Saft? Jú, viðhvørt gjørdu vit saft úr pakkum, sum hoyrdu til buding, og viðhvørt áttu vit sjálvi rabarbusaft í feskum uppi í skotinum á loftinum, og so blandaðu vit hana við vatni og koyrdu uppi onkra físku við góðum proppi at hava við.

Einaferð minnst eg, at eg og tvær eldri systrar minar fóru inn í dalin at svimja. Tá vit vóru komnar hálvan

vegin, sigur ein teirra: »For serin, eg haldi eg havi gloymt at slökkja kóki-plátuna«. Tá høvdu vit stutt síðan fingið kókiplátu, annars høvdu vit kolkomfyr í køkinum og kolovnar í stovnum. So hon at renna heim aftur at vita, tí omma tín var ikki inni, hon var og hoyggjaði hjá bóndanum. Til alla lukku hevði hon minnst til at slökkja, so har var eingin vandi á ferð. Hon fekk okkum aftur, beint áðrenn vit fóru av vegnum og byrjaðu at ganga inn í dalin, so har sært tú, at ikki hildu vit tað vera so langt at ganga.

Mamma, hevur tú ikki onkuntíð sagt, at tit plagdu at reka neyt í hagan?

Jú, tað var stuttligt. Tá áttu nógv fólk kúgv, sum stóð á bási í kjallaranum um veturin, men um summarið vóru tær úti og tá plagdu vit at biðja lova okkum at reka tær út um garðarnar og so at fara eftir teimum aftur um kveldið. Tá høvdu vit sum oftast eina heimiliu at kista tær við, tí ofta steðgaðu tær við rennurnar at eta gras.

Tá kendu vit tær flestu kýrnar, fyri ikki at tosa um tarvin. Hann ræddust vit — ikki tí — ongantið veit eg um, at hann gjørdi nekrum nakað, men vit — tað sama sum tú — høvdu hoyrt so nógvur søgur um illar tarvar, at tað bara lá í okkum at ræðast.

Hvar róku tit kýrnar, mamma?

Vit róku tær niðan um garðarnar, men har eru ongar kýr longur, fyrst og fremst tí fá ella kanska eingi hava eina einsamalla kúgv í kjallaranum longur, men eisini tí hús eru har nú — nógv hús — tað er omanfyri, har gumba tín býr.

Men tá ein kúgv skuldi til tarvs, tá var stuttligt. Tarvurin búði nakað uttarlaga í bygðini, og bóndin kom tí altíð framvið skúlanum við kúnni, tá hon skuldi til tarvs. So kom róp í: »Kúgv til tarvs«, og tá vóru vit nakað nógv, sum sniktu okkum avstað at hyggja at. Soleiðis fingi vit kanska líka væl innlit í livfrøði, sum tit fáa við bókum í dag.

Ná Jógvan, nú er so seint, at eg haldi, tú skal fara til sonar. Nógv annað er at siga frá, men tað haldi eg skal steðga til eitt annað kvøld.